Fundacja Maszt

ŚLĄSKIE LOKALNIE

Młodzieżowa Rada Miasta Rybnika

RAPORT Z ROZMÓW

Godomy o eukacji.
Rybnicka debata
o samorządności uczniów.

Opracowanie:

Michał Naczyński

Publikacja powstała w ramach projektu:

“Godomy o edukacji. Rybnicka debata o samorządności uczniów” realizowanego przez Fundację Maszt we współpracy z Młodzieżową Radą Miasta Rybnika. Projekt zrealizowano w ramach inicjatywy “Śląskie Lokalnie” prowadzonego przez Klaster Innowacji Społecznych.

Publikacja na licencji CREATIVE COMMONS Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska

Listopad 2024

FUNDACJA MASZT
ul. Energetyków 22
44-200 Rybnik
www.maszt.org
Tel: +48 792 220 095
fundacja@maszt.org
KRS: 0001118111

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

UCZESTNICY

Debata odbyła się **2 października 2024 r.** w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rybniku.

W debatach udział wzięło 108 osób. W tym:

- **9 nauczycieli** (opiekunów samorządów uczniowskich i inne osoby wspierające)
- **1 rodzic**
- **0 dyrektorów** i wicedyrektorów szkół ponadpodstawowych
- **91 uczennic i uczniów** szkół ponadpodstawowych z Rybnika
- **1 pracowniczka** Urzędu Miasta Rybnika

Udział wzięli zaproszeni goście:

- Arkadiusz Marcol - Zastępca Prezydenta Miasta Rybnika
- Izolda Bonarek - Dyrektorka Delegatury Kuratorium Oświaty w Rybniku
- Łukasz Korzeniowski - Biuro Rzeczniczki Praw Dziecka
- Karol Szymura - Wiceprzewodniczący Rady Miasta Rybnika
- Adam Kocjan - Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rybniku
- Bartosz Rybczak - Klaster Innowacji Społecznych

Wśród organizatorów:

- 3 osoby z Zarządu Fundacji Maszt
- Katarzyna Korba - Opiekun Młodzieżowej Rady Miasta Rybnika
- 19 wolontariuszy i wolontariuszek, w tym 17 osób z grona uczniów i uczennic rybnickich szkół oraz Młodzieżowej Rady Miasta, 1 nauczycielka, 1 dorosły z Zespołu Doradczego Młodzieżowej Rady Miasta.

Szczególne podziękowania dla wolontariuszy, którzy uczestniczyli w organizacji, prowadzili debaty przy stolikach, wzięli udział w szkoleniu przygotowującym do poprowadzenia całego wydarzenia.

Serdeczne podziękowania dla Anny Rycman - Prezes Stowarzyszenia Oświatowego Rodzice-Dzieciom w Rybniku, która wsparła organizację wydarzenia udostępniając sprzęt elektroniczny na czas prowadzenia debat.

Fundacja Maszt

ŚLĄSKIE LOKALNIE

Młodzieżowa Rada Miasta Rybnika

TEMATY

Samorządność uczniów

Jakie role mogą pełnić uczniowie w podejmowaniu decyzji szkolnych? Jak zwiększyć udział uczniów w życiu szkoły?
Jak możemy dać uczniom większy wpływ na to, co dzieje się w szkole?

Klimat szkoły

Jak poprawić relacje w szkole? Jak szkoła może wspierać uczniów i rodziców?
Jak możemy stworzyć szkołę, w której każdy czuje się zrozumiany i wspierany?

Codzienne bariery

Jakie przeszkody napotykają uczniowie, nauczyciele i rodzice? Czy szkoła wspiera rozwój osobisty i zawodowy uczniów?
Jakie zmiany są potrzebne, aby szkoła była miejscem, które wspiera i inspiruje? Także nauczycieli!

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

NIW

NOWE FIO

KLASTER INNOWACJI SPOŁECZNYCH

“SYSTEM”

Uczestnicy zauważają szereg potrzeb, które nie są możliwe do zmiany lokalnie, a wymają zmian systemowych. M.in.:

- bycie opiekunem samorządu szkolnego nie jest wliczane do pensum godzin dydaktycznych, nie wiąże się z dodatkami do wynagrodzeń;
- zbyt duża ilość osób w jednej klasie na poziomie szkół ponadpodstawowych;
- przeładowane podstawy programowe;
- zbyt duża ilość godzin lekcyjnych w stosunku do praktycznej nauki;
- zbyt szybki wybór ścieżki zawodowej/edukacyjnej, której nie można dostosować/zmienić w trakcie szkoły ponadpodstawowej;
- uczniowie zauważają potrzebę większego wsparcia nauczycieli poprzez :
    - zwiększenie wynagrodzeń;
    - zapewnienie szkoleń o wysokiej jakości, nastawionych na rozwój umiejętności i postaw, a nie wiedzy (kompetencje miękkie, dyscyplina w klasie, projektowanie zajęć uwzględniając potrzeby zróżnicowanej grupy)

SAMORZĄDNOŚĆ
problemy

Zniechęcenie:

- uczniowie nie przekładają swojego krótkoterminowego zaangażowania w jednorazową akcję na działanie długofalowe; podobnie z samorządem;
- duża ilość godzin lekcyjnych i ilość nauki sprawia, że trudno się zaangażować w dodatkowe działania poza lekcjami;
- młodzież nie wie, co może im dawać zaangażowanie (nie przekłada się na zarobki, oceny, lżejsze traktowanie, nie potrafią wpisać tego jako umiejętności w CV);
- rodzice zniechęcają do angażowania się;
- wypalenie aktywistyczne u osób zaangażowanych;
- brak przykładu ze strony rodziców;
- opiekun samorządu uczniowskiego bywa odbierany jako zbędna rola, często nie przekłada się na wysokość dodatku motywacyjnego; nie ma dodatkowych dni na możliwość uczestnictwa w szkoleniu, wyjściu na obserwację dobrych praktyk, nie dba się o jego rozwój w tej roli;
- część uczniów twierdzi, że nie chce się angażować w działalność na rzecz społeczności szkolnej, bo nie czuje przynależności do szkoły, nie identyfikuje się ze szkołą, uważa ją za środowisko opresyjne lub obojętne, głównie z powodu niewystarczających działań integracyjnych;
- uczniowie zgłaszają, że część nauczycieli nie stosuje się do zapisów szkolnych statutów, więc oni nie chcą angażować się w działania na rzecz szkoły;
- część samorządów uważa, że bywa traktowana jak “tania siła robocza” do organizacji eventów, ale bez możliwości realizowania poważnych rzeczy;
- część osób twierdzi, że nauczyciele nie dają im jasnych komunikatów, uważają, że są to “fałszywe obietnice”, a czasem interpretują to jako manipulację;
- uczniowie są przemęczeni nauką i obowiązkami.

SAMORZĄDNOŚĆ
problemy

Brak komunikacji:

- informacje przesyłane do sekretariatów nie są przekazywane dyrektorom/nauczycielom/uczniom/rodzicom - brak informacji zwrotnych;
- brak kanału komunikacyjnego pomiędzy samorządami szkolnymi, a uczniami;
- społeczność szkolna nie wie, że przeprowadzenie jednej akcji to kilkanaście spotkań przez kilka miesięcy przygotowań;
- część uczniów uważa działalność samorządów jako nietransparentną, nie wiedzą, co się dzieje, co robi samorząd, nie ma dostępu do informacji.

Niska pomysłowość:

- w budżecie partycypacyjnym - problem z pomysłem na działanie;
- w budżecie finansowanym przez radę rodziców - zwykle zakup szafek dla uczniów (brak wyposażenia szkół, nadmiar podręczników).

Brak kompetencji:

- u nauczycieli w zakresie opiekowania się samorządem uczniowskim, zarządzania zespołem;
- u uczniów w zakresie autoprezentacji, kreatywności, kompetencji liderskich, radzenia sobie ze stresem.

Brak wiedzy:

- brak badania potrzeb uczniów - fasadowe badania szkół wobec uczniów oraz brak zbierania informacji przez samorządy wśród uczniów;
- część działań kierowanych na młodzież lub inicjowanych przez młodzież wykracza poza ich możliwości i kwalifikacje, wiąże się z dużą presją.

Wybory:

- popularność zamiast merytoryki;
- część samorządów ma być niechętna na późniejsze pomysły innych uczniów.

SAMORZĄDNOŚĆ
problemy

Wpływ:

- część samorządów realnie konsultuje część dokumentów przygotowywanych przez rady pedagogiczne;
- brak wcześniejszego przygotowania młodzieży do opiniowania dokumentów - nie wiedzą co można skrytykować, nie wiedzą co mogą zaproponować, nie są zachęcani do konstruktywnej krytyki, a ich głos nie musi być uwzględniony;
- brak informacji zwrotnej, dlaczego ich wniosek został odrzucony (uzasadnienia);
- poczucie, że zaangażowanie w działanie nie przekłada się na rzeczywisty, obserwowany rezultat;
- tylko część samorządów spotyka się regularnie z opiekunem oraz dyrekcją - tam, gdzie jest to obecne, młodzież zgłasza poczucie dobrej współpracy i wsparcia ze strony dyrekcji; część ma poczucie bycia “broszką do kożucha”, a wsparcie opiekuna uważają za znikome, hamujące działania;
- osoby niebędące w strukturach zarządu samorządu uczniowskiego mają przekonanie, że nie mają prawa do inicjowania działań;
- część osób zgłasza, że jako samorząd szkolny nie czują wsparcia, nie realizują obietnic wyborczych, bo zniechęca lub uniemożliwia im się działania, nie pokazując, jak można coś zrealizować w inny sposób; wtedy też społeczność szkolna nie chce z nimi współpracować, bo sądzi, że samorząd nie realizuje tego, co obiecał;
- twarzą działań i zmian jest samorząd, wobec czego pojedynczy uczeń nie czuje możliwości oddziaływania;
- uczniowie zwykle krytykują samorząd, stawiają oczekiwania, ale nie oferują wsparcia dla osób w zarządach samorządów szkolnych.

Lęk:

- przed popełnieniem błędu;
- ostracyzmem ze strony rówieśników.

SAMORZĄDNOŚĆ
problemy

Organizacja:

- forma zajęć lekcyjnych (zamiast zajęć w blokach) utrudnia prowadzenie prac metodą projektową, także tam, gdzie dydaktykę można połączyć z zaangażowaniem w samorządność;
- część uczniów nie wie, że szkoły są zobowiązane do rozwijania i umożliwiania prowadzenia działań wolontaryjnych - postulują tworzenie szkolnych kół wolontariatu, bo uważają, że w ich szkołach takie nie istnieją, a wolontariat jest uznawany jako zbyteczny;
- brak czasu i brak spotkań pomiędzy samorządami klasowymi a szkolnym, szkolnym a Młodzieżową Radą Miasta;
- część osób wskazuje, że postawa dyrekcji jest bardzo ważna - gotowość do zwalniania z zajęć za zgodą dyrektora, organizacji debat, eventów, zmieniania planów lekcji na potrzeby organizacji wydarzeń;
- część osób czuje się przymuszana do udziału w wydarzeniach lub pomocy przy ich organizacji;
- brak finansowania samorządów;
- część osób zgłasza, że nauczyciele nie chcą wspierać lub umożliwiać działalności uczniów na terenie szkoły, jeśli wymaga to ich zaangażowania poza godzinami z pensum pracy dydaktycznej;
- rotacja opiekunów samorządu jako trudność dla uczniów.

SAMORZĄDNOŚĆ
rozwiązania

- Powołanie Rad Szkół - organów, w skład których wchodzą wybrani przedstawiciele uczniów, rodziców oraz nauczycieli (w równej ilości reprezentantów). Dyrektor może być na spotkaniach Rady jako głos doradczy, bez możliwości brania udziału w głosowaniach. Kompetencje: uchwalanie statutu (na bazie projektu rady pedagogicznej), opiniuje roczny plan finansowy szkoły, opiniuje plan pracy szkoły, może złożyć wniosek do organu nadzorującego o przeprowadzenie kontroli w wybranym obszarze, ocenia funkcjonowanie szkoły i występuje z wnioskami do wprowadzenia zmian. Tak jak rada rodziców, może zbierać składki i finansować z nich działania.
- Wzmacnianie zaangażowania uczniów w życie szkolne poprzez różnego rodzaju ulgi - np. brak pytania na lekcji.
- Wprowadzenie lepszych i częstszych form komunikacji, w tym przez social media.
- Regulamin samorządu i wyboru jego członków powinien być dostępny na stronie szkoły.
- Dokumenty szkolne powinny być przygotowane w formacie łatwym dla odbiorcy (tzw. ETR - easy to read), ponieważ uczniowie nie rozumieją ich treści.
- Rzecznik praw ucznia - powinien być w każdej szkole, ale niekoniecznie powinien to być inny uczeń (zależność od nauczycieli). Powinien móc być wybrany lub opiniowany przez uczniów.
- Osoby wybrane do samorządów uczniowskich powinny być przygotowane do pełnienia tej roli - warsztaty, zajęcia, spotkania, itp.
- Wybory do samorządu uczniowskiego organizowane w maju lub czerwcu, aby nowi przedstawiciele mogli w sierpniu być obecni na radzie pedagogicznej, sugerować zmiany do statutu czy regulaminów.
- Sieciowanie samorządów klasowych i szkolnych.
- Dobre praktyki - wymiana pomiędzy szkołami.
- Większy nacisk na uczenie uczniów gospodarowania czasem.
- Wychodzenie Młodzieżowej Rady Miasta do zarządów samorządów szkół.
- Większe zaangażowanie szkół w społeczność lokalną - zapraszanie osób do szkoły, aby pokazać, co się w mieście dzieje i gdzie głos/miejsce może mieć młodzież.

SAMORZĄDNOŚĆ

rozwiązania

- Tworzenie nowych kanałów komunikacji bezpośredniej i pośredniej pomiędzy samorządem szkolnym a uczniami.
- Wzmacnianie osób zaangażowanych w samorząd uczniowski - warsztaty, wyjazdy, Erasmus, itp.
- Większa współpraca szkoły, jako instytucji w ramach której działa samorząd, z instytucjami i organizacjami w mieście, w tym w celu pozyskiwania dodatkowych funduszy z grantów.
- Zgłaszanie do Urzędu Miasta próśb o interwencje w szkołach, gdzie postawa względem samorządu jest zamknięta.
- Samorząd szkolny sam powinien wybierać sobie opiekuna i za jego zgodą zgłaszać kandydaturę dyrektorowi szkoły.
- Organizacja spotkań samorządu z uczniami.

KLIMAT SZKOŁY

problemy

Rodzice:

- nie chodzą na zebrania;
- mała ilość zebrań;
- mała frekwencja podczas pedagogizacji rodziców;
- spora część rodziców nie odczytuje wiadomości w dziennikach lub dostęp do kont mają uczniowie;
- brak zaangażowania rodziców zniechęca uczniów oraz nauczycieli;
- część rodziców wyręcza uczniów, przez co nie mają oni kompetencji oraz poczucia samoskuteczności;
- część uczniów mówi o presji ze strony rodziców dotyczących tego, że rodzice też chodzili do danej szkoły i ich dziecko powinno tam mieć dobre wyniki;
- młodzież widzi przepracowanie rodziców, ich brak czasu na wspólny kontakt (a często nieadekwatne oczekiwania względem tego kontaktu ze strony rodziców wobec młodzieży);
- młodzież mówi o potrzebie bycia samemu, że rodzice nie mają dla nich czasu, a gdy oni chcą pobyć sami (z jakichś powodów), a rodzic akurat ma czas, to rodzi konflikt.

Lęk:

- dorośli boją się, że młodzież będzie miała za wiele praw, za dużo wsparcia, rzeczników, co sprawi, że to dorośli będą potrzebować swoich rzeczników, obrońców, aby ochronić się przed roszczeniowością młodzieży;
- stres związany z sytuacją w domu sprawia, że w szkole mają trudność dawać z siebie wystarczająco dużo, mają obniżone samopoczucie; działa to też w drugą stronę, część osób zgłasza, że stres związany ze szkołą odreagowują w domu na rodzinie;
- niezapowiedziane kartkówki jako źródło lęku;
- strach na lekcji jako przyczyna niechęci do współpracy i komunikacji z danym nauczycielem;
- nawet jeśli nie rozumieją treści lekcji, to boją się zapytać, żeby nie dostać złej oceny;
- nie chcą być aktywni na lekcji, bo jeśli popełnią błąd, obawiają się wyśmiania przez nauczyciela przed innymi uczniami.

KLIMAT SZKOŁY

problemy

Bezradność i trudność w zrozumieniu perspektyw:

- “nie warto próbować zmieniać, bo nauczyciel i tak w końcu będzie krytykować cię za coś, czego nie umiesz”;
- różnica pokoleniowa - młodzież ma poczucie, że im starsi dorośli, tym mniej rozumieją ich (młodych) perspektywę, ale też są mniej otwarci na słuchanie;
- młodzież wie, że często w szkole zachowuje się nieodpowiednio - zaznacza, że wynika to z ich braku kompetencji, że nie potrafią poradzić sobie z daną sytuacją, choć chcieliby umieć; doświadczają wtedy zarzucania im intencjonalności działań, robienia “specjalnie”, gdy chcieli zrozumienia i wskazówek, jak mogą odreagować, wyregulować emocje;
- młodzież wielokrotnie podkreśla problem niewystarczającej opieki specjalistycznej dla nauczycieli; podkreślają problem wypalenia zawodowego u kadry;
- uczniowie mają poczucie, że część ich rówieśników nie angażuje się w zajęcia lub przeszkadza w ich prowadzeniu, ale nie wiedzą, co oni by z tym mogli zrobić;
- uczniowie podkreślają, że największym problemem jest brak komunikacji pomiędzy nauczycielami a uczniami - podkreślają świadomość, że trudności występują po obu stronach;
- uczniowie mają poczucie, że część nauczycieli traktuje ich z wyższością, z góry, bez szacunku; zgadzają się, że część ich rówieśników też nie szanuje nauczycieli, choć podkreślają, że takie osoby zwykle “nie szanują nikogo”, ich także, co też jest dla nich problemem.

Zjawiska niezależne od wieku:

- rozmówcy zauważają, że każda z grup chce gotowych rozwiązań, woli krytykować, ma trudność ze stworzeniem czegoś od zera, zainicjowaniem (uczniowie; rodzice; nauczyciele; dyrektorzy);
- nauczyciele i uczniowie są bardzo zgodni z tym, że najlepszy klimat oraz zajęcia lekcyjne są wtedy, gdy obie strony są zaangażowane (nauczyciele w przygotowanie interaktywnych zajęć, a uczniowie aktywni i współpracujący).

KLIMAT SZKOŁY

problemy

Wartości:

- młodzież czuje się w konflikcie wartości "szkoła-rodzice" oraz "szkoła-rodzice-rówieśnicy", gdzie musi sobie radzić z presją z każdego źródła;
- młodzież sama sobie nakłada presję na wyniki, osiągnięcia;
- młodzież sądzi, że dla szkół rozwój osobisty uczniów nie jest ważny - że ważny jest wyłącznie jeden przedmiot (często nawet nie rozszerzony, ale ten, którego akurat nauczają); cytat ucznia: "jeśli chcemy się rozwijać musimy robić coś przeciwnego szkole";
- oczekują, aby lekcje wychowawcze były czasem na sprawy klasy, na rozwój kompetencji, na zapraszanie gości, a zdarza się, że nadganiają wtedy materiał z przedmiotu, którego uczy wychowawca;
- młodzież ceni sobie praktyczne zajęcia, gdy widzą, że zdobywaną wiedzę można wykorzystać w życiu; uczniowie techników najczęściej chwalą zajęcia zawodowe;
- uczniowie mają poczucie braku oddziaływań z zakresu doradztwa zawodowego;
- młodzież mówi o tym, że dla części z nich szkoła i nauczyciele są bardzo ważni, że chcą się od nich uczyć, a w domu szkoła jest dewaluowana, wyśmiewa się ich chęć do rozwoju, do nauki;
- młodzież ma dużą świadomość, że mówienie "nauczyciele..." jest niesprawiedliwym generalizowaniem, ponieważ mają dorosłych, którzy są bardzo przychylni ich inicjatywom, ale też takich, którzy uniemożliwiają im działanie;
- młodzież ceni sobie to, że wychowawcy i nauczyciele rozmawiają z nimi bezpośrednio o wycieczkach, wyjściach, że chcą usłyszeć ich zdanie;
- młodzież podkreśla, że ważna jest dla nich przedsiębiorczość, a zajęcia nie odnoszą się do tych aspektów.

KLIMAT SZKOŁY

problemy

Samotność:

- młodzież zgłasza, że ma poczucie, iż większość nauczycieli nie interesuje się nimi jako osobami (wyrażają też zrozumienie, że może to wynikać z wypalenia u danego nauczyciela, ilości osób, które uczy, zmęczenia);
- młodzież wielokrotnie podkreśla brak integracji: samych uczniów w klasie; pomiędzy klasami; pomiędzy szkołami; wskazują na problem rywalizacji jaki to generuje; wskazują na problem "grupek" w klasach;
- uczniowie mówią, że mają wybranych nauczycieli, przy których mają poczucie, że mogą się zwierzyć z problemów.

Organizacja:

- uczniowie oczekują ciekawych, rozwijających ich zajęć pozalekcyjnych; wskazują też, że te zajęcia o ile są, to i tak obciążają ich grafik zajęć; widać tutaj różne potrzeby u poszczególnych osób;
- młodzież czuje się przytłoczona ilością sprawdzania ich wiedzy - mówią o nietrzymaniu się statutu, o tym, że gdy limit sprawdzianów jest wykorzystany na dany dzień, to wpisuje się sprawdzian jako kartkówkę, że oczekują limitu kartkówek;
- godziny dostępności nauczycieli jako "czasami niedostępne dla rodziców";
- część uczniów podaje system oceny zajęć z uniwersytetów jako formę informacji zwrotnej nt. zajęć dla szkoły (żeby oni też mogli oceniać nauczycieli, a nie tylko nauczyciele ich).

KLIMAT SZKOŁY

problemy

Niewydolność wychowawcza:

- młodzież zgłasza, że u części nauczycieli obserwuje niewystarczającą ilość narzędzi wychowawczych, kompetencji do tego, aby zarządzać klasą, zachowywać spokój na lekcjach;
- młodzież uważa, że zastraszanie stanowi jedno z takich narzędzi, co źle wpływa na klimat w szkole;
- uczniowie widzą, że część nauczycieli nie wie, gdzie skierować ucznia w sytuacji kryzysu emocjonalnego lub unikają w ogóle tematu zdrowia psychicznego;
- młodzież dostrzega problem braku nazywania im ich mocnych stron, umiejętności - sami czasem ich nie dostrzegają u siebie, mają z tym trudność, a informacje zwrotne kierowane do nich przez dorosłych także ich nie zawierają.

Inne:

- młodzież doświadcza dyskryminacji ze względu na ubiór (ze strony rówieśników), ze względu na płeć, ze względu na wiek (ze strony dorosłych);
- młodzież uważa, że część ich nauczycieli skupia się wyłącznie na ocenianiu i realizacji podstawy programowej, nie zauważając kompetencji miękkich, wartości debatowania, czy uznania, że nie wszyscy są zainteresowani danym przedmiotem (nie, że mają im odpuścić, ale by zrozumieć, że to nie jest dla nich najważniejsze);
- młodzież skarży się na konsekwencje długotrwałych nieobecności nauczyciela mówiąc, że zastępstwa nie są prowadzone przez innego dydaktyka z tego przedmiotu lub w ogóle są “mało efektywne” (nie robią nic istotnego);
- młodzież uważa, że część szkół nie realizuje działań na rzecz tolerancji, akceptacji innych osób, rozumienia ich trudności;
- są osoby, które zgłaszają przemocowe zachowania ze strony dorosłych na terenie szkoły (“gnębienie”, rzucanie kredą, ośmieszanie przed klasą).

KLIMAT SZKOŁY

rozwiązania

- Wykorzystanie zasobów - młodzież mogłaby uczyć nauczycieli, są bieglejsi w obsłudze nowych technologii, co dałoby obu stronom lepsze rozumienie swoich perspektyw; starsi stażem nauczyciele mają doświadczenie, z którego nie korzysta się "modernizując" system.
- Empatia i wyrozumiałość jako wartości, które powinny być rozwijane.
- Wzajemne docenianie siebie, komunikaty nauczycieli do uczniów oraz uczniów do nauczycieli.
- Więcej inicjatyw integrujących klasę, klasy oraz szkoły.
- Padła propozycja "luźnego czasu" klasy z nauczycielami, aby móc się wzajemnie poznać, zrozumieć, zobaczyć "tę drugą twarz". Uczestnicy mówią o tym jako o formie budowania innego rodzaju autorytetu.
- Uczniowie wskazują, że część kółek pozalekcyjnych mogliby prowadzić oni, we współpracy z nauczycielami. Pokazują to jako rozwiązanie problemu rozwijania kompetencji miękkich, polepszania współpracy uczeń-nauczyciel.
- Spotkania i czas na mediacje klasa-nauczyciel.
- Moderowane spotkania klasa-nauczyciel, aby szczerze i otwarcie mówić o trudnościach.
- Systematyczne (np. raz w miesiącu) spotkania klasy z samorządem uczniowskim.
- Uczniowie nie wiedzą jakie, ale uważają, że ważne są działania zwiększające zrozumienie wobec nauczycieli.
- Jako formę zaangażowania rodziców prezentują model wywiadówek trójstronnych: wychowawca-rodzic-uczeń.
- Więcej zajęć dotyczących kompetencji miękkich.
- Wspólne ustalanie zmian w wyglądzie szkoły (budowanie przynależności, ale też ocieplanie wnętrza).
- Uczniowie mówią o potrzebie większej współpracy dydaktyków z pedagogiem, psychologiem i doradcą zawodowym w zakresie planowania zajęć lekcyjnych.
- Uczniowie mówią o tym, aby na początku/końcu danego semestru razem rozmawiać o wzajemnych oczekiwaniach (czego oczekuje nauczyciel i czego oczekują oni).

KLIMAT SZKOŁY

rozwiązania

- Wykorzystanie lekcji wychowawczych jako “lekcji życia”, praktycznych, refleksyjnych, z zaproszonymi gośćmi.
- Młodzież uważa, że nauczyciele powinni mieć większą swobodę w realizacji podstawy programowej, aby nie musieli trzymać się sztywno podręcznika.
- Większe oczekiwanie spotkań uczniów ze specjalistami szkolnymi.
- Powiązanie wycieczek szkolnych z doradztwem zawodowym.
- Spotkania z absolwentami.
- Zarzucenie uczestnictwa w rankingach szkół lub uczestnictwo także w rankingach dotyczących samopoczucia szkół, klimatu szkół.

CODZIENNE BARIERY I WYZWANIA

problemy

Osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi:

- z jednej strony w końcu możliwość pokazania się, wykazania, szkoła ponadpodstawowa jako szansa;
- z drugiej strony pomijanie i niezauważanie potrzeb, brak dostosowań;
- część osób mówi o braku rozumienia trudności rówieśników, nie wiedzą i nie rozumieją co im jest, jakie mają potrzeby, jak mają ich wspierać;
- część uczniów nie rozumie dostosowań, budzi to ich złość wobec osób z niepełnosprawnościami; mówią o przyzwoleniu na korzystanie z laptopów podczas zajęć tylko u osób z orzeczeniem;
- część osób mówi o dostosowaniach edukacyjnych, ale nie w infrastrukturze;
- część uczniów jest zła, że psycholog szkolny jest dostępny wyłącznie dla osób z orzeczeniami i opiniami;
- u osób chorujących przewlekle (np. cukrzyca) lub w związku z zaburzeniami psychicznymi (np. depresja, zaburzenia lękowe) podejście jest bardzo różne, zależne od nauczyciela i nacisków dyrekcji.

Sprzęt szkolny:

- wskazują, że część szkół ma niewystarczającą ilość sprzętu na ilość osób;
- przywołują anegdoty, że nauczyciele nie wiedzieli, że jakiś sprzęt był kupiony, więc nie korzystali z niego;
- wskazują na to, że część sprzętu jest wykorzystywana tylko na kółkach albo tylko dla klas o danym profilu;
- wskazują, że nauczyciele mają nadmiar obowiązków, żeby jeszcze zajmować się sprzętem szkolnym;
- wskazują, że część zajęć mają w salach, które są niedostosowane do lekcji, że rozumieją, że nauczyciel całej pracowni nie będzie przenosić na drugą stronę szkoły;
- uczniowie wskazują na problem z serwisowaniem sprzętu, wobec czego nie zawsze działa poprawnie.

CODZIENNE BARIERY I WYZWANIA

problemy

Osoby z doświadczeniem migranckim:

- uczniowie mówią o tym, że u części osób zauważają trudność ze zrozumieniem (większym lub mniejszym) języka polskiego, a więc i trudności z uczeniem się;
- wskazują na brak lub niewielką integrację z osobami z doświadczeniem migranckim.

Organizacja:

- przerwy są tematem bardzo zróżnicowanym; ogólnie uczniowie uważają przerwy 5 minutowe za błąd, że nie wystarczają na skorzystanie z toalet (zbyt mała ilość; toalet nikt nie sprawdza, czasem nie ma możliwości z nich korzystać, bo służą celom towarzyskim);
- część osób zauważa, że przerwy 5 minutowe po południu są ważne (aby szybciej skończyć lekcje), ale tylko gdy szkoła pracuje jednozmianowo;
- przy zmianowości mówią o problemie, gdy jednego dnia lekcje kończą się o 18:00, a kolejnego zaczynają o 8:00;
- liczebność osób w klasie pokazują jako istotny problem - hałas, mniejsze skupienie, ciasno w klasach, problem w pracy w grupach, organizacji debat,;
- dotykają problemu braku miejsc do swobodnej, cichej nauki/odpoczynku podczas przerw;
- poruszają temat bibliotek jako potencjalnych miejsc wypoczynku, cichej przerwy;
- za mało szatni na wf;
- brak szafek dla uczniów na trzymanie rzeczy;
- uczniowie wspominają o zbyt wczesnych godzinach rozpoczynania lekcji - jedni są zaspani, inni muszą wstawać około 4-5, aby móc dojechać na 8:00;
- uczniowie wspominają o dewastacji - część uczniów niszczy miejsca ogólnodostępne.

CODZIENNE BARIERY I WYZWANIA

problemy

Uczenie się:

- część uczniów nie potrafi się uczyć; oczekuje się od nich, że sami poznają techniki efektywnej nauki, nikt im tego nie wyjaśnia;
- mówią o tym, że techniki nauczania wykorzystywane na lekcjach są tymi, które w badaniach uznawane są za najmniej efektywne;
- o zadaniach domowych mówią, że nie bazują one na efektywnych technikach uczenia się;
- wskazują na nadmiar materiału do opanowania;
- mówią o tym, że część nauczycieli na przedmiotach podstawowych realizuje tematy z rozszerzeń lub dostają te same sprawdziany, co osoby z klas z rozszerzeniami.

Inne:

- uczniowie i dorośli mają różne opinie nt. korzystania z telefonów w szkole. Część wskazuje, że powinien być całkowity zakaz. Część, że powinno się je odkładać. Część wskazuje na bezsensowność takich oczekiwań, w kontekście trudności z ich egzekwowaniem. Pojawiają się też głosy o nadmiarowości zasad, ale też braku równości (że uczniowi nie wolno sprawdzać czegoś na telefonie podczas lekcji, ale nauczyciel może);
- z relacji uczniów wydaje się, że szkoły wdrożyły Standardy Ochrony Małoletnich w sposób nadmiarowy w stosunku do wymagań treści ustawy - np. w zakresie zakazu kontaktu poprzez komunikatory inne niż dziennik elektroniczny.

Fundacja Maszt

ŚLĄSKIE LOKALNIE

Młodzieżowa Rada Miasta Rybnika

CODZIENNE BARIERY I WYZWANIA

rozwiązania

- Temat przerw i godzin rozpoczynania, kończenia lekcji rodzi bardzo różne stanowiska u osób z różnych szkół. Cenne może być podjęcie takich dyskusji lokalnie, w danej szkole.
- Ważne jest zbudowanie szkolnych koalicji dotyczących rozbudowy stref komfortu, stref ciszy dla uczniów. Zarówno w temacie budżetu obywatelskiego, współpracy z NGOsami, biznesem, działań społeczności szkolnej.
- Uczniowie podkreślają konieczność zwiększania psychoedukacji, kampanii dotyczących wartości odpoczynku dla zdrowia psychicznego. Podkreślają także konieczność edukowania nauczycieli, rodziców oraz samych uczniów w zakresie potrzeb osób z niepełnosprawnościami, chorujących przewlekle, neuroróżnorodnych oraz z zaburzeniami psychicznymi.
- Z treści można wnioskować, że młodzież oczekuje stosowania Universal Design Learning w ramach planowania lekcji - aby nie trzeba było dostosowywać form dydaktycznych dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ale by forma prowadzenia zajęć już uwzględniała te potrzeby. Ma to zapobiegać poczuciu nierówności, niesprawiedliwości.
- Młodzież oczekuje większej ilości uczenia ich, jak oni mają wspierać swoich rówieśników.
- Pojawiły się wskazania do wdrażania Pierwszej Pomocy Przedpsychologicznej/Emocjonalnej (First Psychological Aid) w kompetencji nauczycieli oraz samych uczniów (bo to oni najczęściej jako pierwsi stykają się z kryzysem emocjonalnym u swoich rówieśników. Wskazują, że kadra powinna się z tego szkolić w godzinach lekcji (a nie wieczorami), a sami uczniowie przejść takie przeszkolenie zamiast lekcji, a nie po w ramach swojego czasu wolnego. Uzasadniają to niechęcią rodziców do zezwalania im na uczestnictwo w takich wydarzeniach, bo mogą tracić lekcje lub po szkole powinni się uczyć, a nie angażować w coś.
- Kładą duży nacisk na konieczność zwiększania rozumienia potrzeb osób neuroróżnorodnych.
- Jedna z osób z NGOsów wskazywała, że gdy szkoła organizuje akcje charytatywne, w które zaangażowani są nauczyciele i uczniowie, to dary przekazywać powinny obie te grupy, a nie wyłącznie nauczyciele i dyrekcja.

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

NIW

NOWE FIO

KLASTER INNOWACJI SPOŁECZNYCH

Fundacja Maszt

ŚLĄSKIE LOKALNIE

Młodzieżowa Rada Miasta Rybnika

CODZIENNE BARIERY I WYZWANIA

rozwiązania

- Młodzież wskazuje na konieczność mentoringu i pełnej partycypacji. Często spotykają się z lękiem, że poruszenie jakiejś tematyki w ramach eventu wzbudzi kontrowersje. Nie wiedzą, jak wtedy postąpić. Potrzebują mieć możliwość skonsultować to z ekspertem oraz z osobami, których dany temat mógłby dotyczyć.
- Szkolne debaty na temat oceniania. Uczniowie mają różne oczekiwania: od zastąpienia ocen systemem skalarnym (procenty), tworzeniem pilotaży takich zmian, a nie od razu wywracaniem całego systemu. Wskazują na wartość systemu bez ocen wagowych. Część oczekuje odejścia od ocen cząstkowych na rzecz ocen opisowych i informacji zwrotnej.
- Uczniowie wskazują, że szkoła, to przede wszystkim ludzie, a w drugiej kolejności materiał do opanowania. Oczekują zmiany podejścia, aby przede wszystkim zadbać o relacje pomiędzy uczniami-uczniami, uczniami-nauczycielami.
- Uczniowie podkreślają konieczność budowania szkolnych wydarzeń i akcji, które mają mieć na celu budowanie wzajemnego szacunku uczniów i nauczycieli do siebie nawzajem, ale nie w formie pogadanki, czy lekcji (warsztatów, wyjść, wyjazdów, itp.).
- Uczniowie wskazują na konieczność wdrażania debat podczas zajęć, aby uczyć się prezentowania swojego zdania, asertywności, odpowiadania na manipulację.
- Uczniowie wskazują, że podział na grupy nie powinien być wyłącznie dobrowolny. Mówią o zjawisku “stałych grupek”, braku integracji, narastających konfliktach. Podają wartość rotowania osób w grupach.
- Jednocześnie młodzież mówi o konieczności albo odejścia od oceniania pracy grupowej, albo monitorowania zaangażowania każdej osoby zależnie od jej zaangażowania (wskazują na problem “ktoś pracuje - ktoś nic nie robi”).
- Młodzież oczekuje, że w szkołach odejdzie się od podręczników papierowych na rzecz podręczników on-line. Nie chcą nosić tyle książek. Chcą móc dzielić się noszeniem materiałów, nie tak, żeby każdy musiał mieć swój podręcznik.
- Wskazują na problem braku monitorowania zmian w podstawie programowej, nadmiarowego trzymania się podręcznika lub rozszerzania treści edukacyjnych poza podstawę przy jednoczesnym jej ocenianiu.

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

NIW

NOWE FIO

KLASTER INNOWACJI SPOŁECZNYCH

CODZIENNE BARIERY I WYZWANIA

rozwiązania

- Uczniowie wskazują, że osoby przyjeżdżające lub powracające do Polski z zagranicy powinny mieć możliwość korzystania z dodatkowych zajęć wyrównawczych. Oceniają zakres pomocy dla osób z doświadczeniem migranckim jako czasami niewystarczający. Uczniowie z takim doświadczeniem wspominali, że dla nich ważne jest opanowanie języka, a takie zajęcia nie muszą się odbywać wyłącznie w ich szkole, mogłyby być w formie międzyszkolnych grup, o ile prawnie jest to możliwe.

DODATKOWE INFORMACJE

W raporcie nie zawarliśmy wszystkich uwag i komentarzy zgłaszanych przez uczestników. Wynikało to z kilku powodów:

- braku zanotowania kontekstu wypowiedzi (nie wiadomo, o co chodziło);
- problemów i oczekiwań, które znacząco wykraczały poza możliwości oddziaływania szkół, społeczności lokalnej;
- ich wdrożenie byłoby niezgodne z prawem pracowniczym.

Słowo końcowe

Mamy nadzieję, że raport z debaty pozwoli Wam - Czytelnikom - rozwinąć spojrzenie na rybnicką edukację. Debata „Godomy o edukacji" pokazała potrzebę prowadzenia dialogu między uczniami, nauczycielami oraz szeroko pojętymi osobami zainteresowanymi edukacyją na poziomie lokalnym.

Wnioski płynące z tej debaty podkreślają, jak istotna jest przestrzeń, w której młodzież ma możliwość wyrażania swoich potrzeb oraz współtworzenia realnych rozwiązań. Poprzez uczestnictwo w takich wydarzeniach młodzi ludzie nie tylko rozwijają swoje kompetencje, ale także kreują kulturę otwartego dialogu, a my zapraszamy ich do wspólnej odpowiedzialności za edukację.

To bardzo ważne, aby w przyszłości powtarzać podobne wydarzenia. Powinniśmy zrobić jak najwięcej, aby byli na nich obecni także dyrektorzy szkół. Zachęcamy samorządy uczniowskie do wprowadzania takiego narzędzia, jakim jest debata, także w Waszych szkołach!

Sprawczości nie buduje się wyłącznie na rozmowie. Teraz czas sprawić, aby młodzież dostała do rąk konkretne działania. Działania, dzięki którym przekonają się, że mogą mieć wpływ na społeczność szkolną.

Liczymy na to, że na bazie zebranych uwag, komentarzy, ale także pomysłów, uda się podjąć działania, które będą elementem zmiany w naszym mieście. Zmienianie takich trudności nie jest proste, wymaga czasu, środków, zaangażowania ludzi i instytucji. Nie może się jednak dziać bez rozmowy. Dziękujemy, że uczestniczyliście razem z nami w tej dyskusji oraz zainteresowaliście się tą publikacją.

Fundacja Maszt

by ludzie doświadczali bycia wartością

ul. Energetyków 22
44-200 Rybnik

www.maszt.org
Tel: +48 792 220 095
fundacja@maszt.org

KRS: 0001118111